

с их оригиналами и анализ использованных переводчиком методов и приемов, терминов и понятий [1].

Переводческие упражнения связаны непосредственно с переводом и подразделяются на языковые, операционные и коммуникативные. Языковые упражнения учат преодолевать трудности, связанные с особенностями семантики и употребления определенных типов языковых единиц в языке перевода. Такие упражнения можно классифицировать по характеру этих единиц как лексические, фразеологические, грамматические и стилистические [1].

Среди лексических упражнений есть задания, направленные на преодоление лексической интерференции, так как она влияет на адекватный перевод [2]. Например, заслуживает внимания проблема перевода так называемых слов-ловушек, или «ложных друзей переводчика»: это пары слов на разных языках, которые похожи по произношению и/или написанию, но отличаются по значению. «Ложные друзья переводчика» могут полностью исказить смысл высказывания, кроме того, возникают сложности при выборе между сохранением интернациональной формы и подбором неоднокоренного эквивалента родного или иностранного языка. Для того чтобы снять перечисленные трудности, преодолев тем самым межъязыковую интерференцию, и правильно перевести интернациональные слова, используются специальные лексические упражнения. В такие упражнения включаются слова со сходной формой, но совершенно разными значениями, частично различающиеся в семантическом или прагматическом аспекте, а также с различной сочетаемостью, препятствующей их взаимозаменяемости.

В соответствии с видом упражнения формулируется и задание по его выполнению. В задачу студента может входить перевод изолированных языковых единиц, передача значений указанных единиц и структур в составе высказываний, перевод высказываний, содержащих определенные единицы и структуры.

Например:

1. Напишите самостоятельно перевод следующих английских слов, а потом проверьте значения слов по словарю. Подсчитайте количество неправильных вариантов перевода.
2. Для каждого выделенного слова в предложениях подберите русский эквивалент из данных русских слов. Переведите предложения на русский язык.
3. Внимательно изучите предложенные группы слов. Обратите внимание на разницу в значении английского и русского слова, дайте правильные эквиваленты.
4. Изучите значения английских интернациональных слов и переведите предложения с ними.
5. Объясните, почему выделенные английские слова нельзя перевести русскими словами, совпадающими с ними по форме.
6. Выберите правильный вариант перевода слова из нескольких предложенных.
7. Переведите предложения с русского языка на английский [3].

Упражнения такого рода позволяют запомнить наиболее часто употребляемые слова-ловушки, развивают навыки работы со словарями и другой справочной литературой, помогают преодолеть межъязыковую лексическую интерференцию.

Литература

1. Библиотека филолога [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://sch-yuri.ru>. — Дата доступа : 24.02.2015.
2. Акуленко, В.В. Англо-русский и русско-английский словарь «ложных друзей переводчика» / В.В. Акуленко. — М. : Советская энциклопедия, 1969. — 384 с.
3. Комиссаров, В.Н. Практикум по переводу с английского языка на русский / В.Н. Комиссаров, А.Л. Коралова. — М. : Высшая школа, 1990. — 127 с.

Запазычанне як вынік міжмоўных адносін

В.У. Пахірка,

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
veronicapachirko@gmail.com*

Лексіка кожнай мовы развіваецца і ўзбагачаецца на працягу многіх стагоддзяў як за кошт уласных лексічных сродкаў, так і пры дапамозе іншых моў. Гэта характэрна і

для беларускай мовы. Так, у выніку шматлікіх кантактаў беларускага і нямецкамоўнага насельніцтва ў беларускую мову ўвайшла вялікая колькасць слоў нямецкага паходжання, асабліва пачынаючы з XVI стагоддзя.

Нямецкія словы ў беларускай мове — гэта ў значнай сваёй частцы лацінскія і раманскія словы пад так званай «германскай маскай». Некаторыя з іх прыйшлі ў беларускую мову праз польскую, некаторыя былі запазычаны непасрэдна, шмат якія прынялі ў беларускай мове новыя значэнні, некаторыя прайшлі праз беларускую мову ў суседнія мовы, некаторыя засталіся ўласцівымі толькі беларускай мове [1, с. 135].

Найбольш ярка і поўна можна разгледзець шляхі развіцця германізмаў ў беларускай мове менавіта ў крыніцах фальклорна-дыялектных матэрыялаў, бо народная мова з'яўляецца «невывучаным народным багаццем» [2, с. 3].

Такім чынам, германізмы запазычваліся народнымі гаворкамі непасрэдна з нямецкай мовы або праз пасрэдніцтва іншых моў. У якасці мовы-пасрэдніцы ў большасці выпадкаў выступала польская мова, што тлумачыцца гістарычным знаходжаннем тэрыторыі Беларусі ў складзе Рэчы Паспалітай, а пазней — непасрэдным сучасным суседствам з Польшчай, агульнай для польскага народа і часткова жыхароў Беларусі рэлігіяй — каталіцызмам. Запазычанне германізмаў у дыялектную мову ажыццяўлялася і праз пасрэдніцтва іншых моў: чэшскай, рускай, літоўскай, ідыш. Шэраг лексем мог пранікнуць у дыялектную мову з лацінскай, французскай, грэчаскай, італьянскай, іспанскай моў пры магчымым пасрэдніцтве нямецкай мовы [3, с. 33].

Адметнай асаблівасцю германізмаў, у адрозненне ад запазычанняў з іншых моў, з'яўляецца абсалютная перавага ў іх складзе канкрэтных найменняў, многія з якіх звязаны з народна-гаспадарчым укладам жыцця. Гэта абумоўлена тым, што лексіка нямецкага паходжання ў пераважнай большасці адносіцца да так званых «культурных» запазычанняў, якія нярэдка засвойваліся разам з рэаліямі ў выніку гандлёвага абмену таварамі з замежнымі купцамі, а таксама ў працэсе развіцця народнай гаспадаркі [4, с. 124].

Што датычыцца тэматычнай разнастайнасці германізмаў у беларускай мове, то найбольш часта вылучаюць два буйныя тэматычныя пласты германізмаў: лексіка бытавая і прафесійна-вытворчая, якія адлюстроўваюць побыт і працоўную дзейнасць людзей [2, с. 34].

Абапіраючыся на класіфікацыю германізмаў у дыялектнай мове, прапанаваную С.С. Масленікавай, вылучаюць наступныя прадметна-тэматычныя групы [3, с. 34].

1. Бытавая лексіка:

- 1.1. назвы мэблі, посуду і іншага хатняга начыння: *ваза* (праз польск.), *лямпа* (праз польск.), *талерка*;
- 1.2. назвы адзення, абутку, тканіны і скуры, вырабаў з іх і некаторых прадметаў упрыгожвання: *абцас* (праз польск.), *вакса*, *вантух* (праз польск.);
- 1.3. назвы страў і напояў: *бохан*, *клёцкі* (праз польск.), *хлеб*;
- 1.4. назвы транспартных сродкаў, іх частак і прылад: *аблядры* (праз польск.), *керасіна* (праз польск. або руск.), *ліхтэр*;
- 1.5. назвы адзінак вымярэння і колькасці: *вага*, *сякунда*, *штука*.

2. Прафесійна-вытворчая лексіка:

- 2.1. найменні людзей паводле прафесіі, пасады і роду заняткаў: *абітурыент* (праз руск.), *адвакат* (праз руск.), *вальнадумец* (калька з нямецкай);
- 2.2. назвы прылад, працоўных працэсаў, прадпрыемстваў і прадуктаў вытворчасці: *варштат* (праз польск.), *вінда* (праз польск.), *керад* (праз польск.);
- 2.3. назвы збудаванняў, іх частак, будаўнічых матэрыялаў: *кватэра* (праз польск.), *клініка* (праз руск.), *лойтры*.

Вялікая колькасць германізмаў для абазначэння прадметаў і з'яў бытавога жыцця сведчыць аб паўсядзённых кантактах носьбітаў двух моў, аб дастаткова высокім узроўні развіцця міжмоўных адносін, у выніку якіх у беларускую мову і праніклі словы нямецкага паходжання.

Мэтазгоднасць запазычання большасці германізмаў пацвярджаецца тым, што асноўная маса іх уваходзіць у актыўны лексічны фонд дыялектнай мовы [4, с. 128].

Такім чынам, германізмы займаюць важнае месца ў беларускай мове, нягледзячы на значную розніцу ў структуры беларускай і нямецкай моў. Нямецкамоўныя запазычанні папоўнілі склад беларускай лексікі і ў той жа час спрыялі развіццю яе ўласных сродкаў. Германізмы, асабліва тыя, што яшчэ не засвоены беларускай мовай, маюць вялікі стылістычны

патэнцыял, актыўна выкарыстоўваюцца ў сучаснай літаратуры для стварэння вобразнасці і выразнасці. Частае выкарыстоўванне ўжо засвоеных германізмаў абумовіла змену іх гучання, значэння ці формы, развіццё словаўтваральных здольнасцяў і стылістычных магчымасцяў пры ўзаемадзеянні з уласнай беларускай лексікай.

Літаратура

1. Сасноўская, В. Да пытання аб лексічным складзе беларускай мовы ў кантэксце нямецкіх уплываў / В. Сасноўская // Беларусіка = Albaruthenica ; кн. 7. Беларуска-нямецкае грамадска-культурнае ўзаемадзеянне: гісторыя, сучаснасць, перспектывы; пад рэд. Л. Кулажанка, А. Мальдзіса [і інш.]. — Мінск : Цэнтр імя Ф. Скарыны, 1996. — 176 с.
2. Панюціч, К.М. Лексіка народных гаворак / К.М. Панюціч; пад рэд. Ф.М. Янкоўскага. — Мінск : Вышэйшая школа, 1976. — 128 с.
3. Масленікава, С.С. Германізмы ў дыялектнай мове: манагр. / С.С. Масленікава; навук. рэд. П.У. Сцяцко. — Гродна : ГрДУ, 2013. — 130 с.
4. Станкевіч, А. Аб некаторых асаблівасцях функцыянавання і адаптацыі германізмаў у беларускіх гаворках / А. Станкевіч // Беларусіка = Albaruthenica; кн. 7. Беларуска-нямецкае грамадска-культурнае ўзаемадзеянне: гісторыя, сучаснасць, перспектывы; пад рэд. Л. Кулажанка, А. Мальдзіса [і інш.]. — Мінск : Цэнтр імя Ф. Скарыны, 1996. — 176 с.
5. Этымалагічны слоўнік беларускай мовы / гал. рэд. Г.А. Цыхун. — Мінск : Акадэмія навук БССР; Беларуская навука, 1978—2006 г. — 3668 с.